

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Mapování potřeb realizátorů komunitní práce pro podporu rozšíření a metodického rozvoje komunitní práce

Tematicko - průřezový výzkum

[Komunitní práce]

[Radka Vepřková & výzkumný tým Agentury pro sociální začleňování]

[listopad, 2020]

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Agentura
pro sociální začleňování

Obsah:

Seznam zkratk.....	1
1 Manažerské shrnutí	2
2 Cíl šetření a metodologie.....	3
3 Standardy výzkumné práce Agentury pro sociální začleňování	4
4 Základní terminologie	5
Agentura pro sociální začleňování	5
Sociální vyloučení	5
Komunitní práce.....	6
5 Hlavní zjištění	7
5.1 Co je a co není komunitní práce.....	7
5.2 Tvorba a nastavení komunitní práce v lokalitě	7
5.4. Ideální metodika komunitní práce a příručka dobrých praxí.....	10
6 Seznam literatury	13
Příloha 1: Scénář fokusní skupiny	14

Seznam zkratek

ASZ – Agentura pro sociální začleňování

FG – Focus group

KP – Komunitní práce

PR – Public Relations

1 Manažerské shrnutí

Cílem předkládaného tematicko – průřezového výzkumu bylo zjistit a ověřit potřeby realizátorů komunitní práce ve vztahu k nastavení metodické podpory Agentury pro sociální začleňování (dále jen ASZ). Dalším cílem bylo ověřit i potřeby realizátorů KP v případě tvorby Metodiky a Příručky dobrých praxí KP, které jsou jedním z výstupů projektu Systémové zajištění sociálního začleňování, který ASZ realizuje.

Metodologie výzkumu využila **tzv. metody fokusních skupin**. V rámci předkládaného šetření byly realizovány 2 fokusní skupiny, kterých se účastnilo dohromady 28 osob – realizátorů KP. Tyto fokusní skupiny proběhly v Praze a v Ústí nad Labem v létě 2020.

Účastníky šetření - realizátoři KP vidí jako příležitost pro komunitu, především v kontextu jejího **zplnomocňování**. Komunitní práce pak podle respondentů obou fokusních skupin **není** vše implementovat „zezhora“, nutit dané komunitě svá osvědčená řešení.

Realizátoři KP při zavádění KP jmenovali hned několik milníků, které jsou v rámci tohoto procesu přítomné. Při tvorbě komunitní práce je dle realizátorů KP důležité vycházet z **potřeb komunity**, která by měla plynout z její konkrétní historie a kontextu. Vzájemná spolupráce mezi komunitními pracovníky a danou komunitou by měla vycházet ze vzájemného respektu, součinnosti a transparence. V případě komunitní práce je také důležité využívat **tzv. emický úhel pohledu**, tedy pohled zevnitř komunity, respektování místních statusů a zvyků.

Konkrétní nastavení KP v komunitě se dá aplikovat jak skrze **tzv. akční skupiny** kolem jádrových aktivit, tak i metodou nabídky určitých aktivit, které by mohly komunitu bavit. Nejednoznačný názor u realizátorů KP panuje v případě využívání **tzv. jednorázových akcí**. Někdo je považoval v případě iniciačních prací s komunitou za úspěšné, jiný za zbytečné a neefektivní.

Metodika i Příručka dobré praxe KP by měla být vytvořena **participativním způsobem** společně s nositeli KP. Formou by mělo jít o živý a čtivý dokument, který je dobře strukturovaný s co největším využitím ilustrací. Jazyk obou výstupů by měl být jednoduchý a neakademický. Rezonujícím prvkem Metodiky i Příručky by měl být **katalog/seznam** osvědčených informačních materiálů, filmů, kapel a dalších dobrovolnických nabídek. Součástí obou výstupů by měla být i **evaluce KP** v dané lokalitě. Ta by měla vizualizovat a zhmotňovat to co se povedlo, ale i nepovedlo. Měla by být evaluací průběžnou, ne až konečnou, s kvalitativním, i kvantitativním záběrem.

2 Cíl šetření a metodologie

Cílem předkládaného tématisko – průřezového výzkumu **bylo zjistit a ověřit potřeby realizátorů komunitní práce ve vztahu k nastavení metodické podpory** Agentury pro sociální začleňování (dále jen ASZ). Cílem bylo i **ověřit potřeby realizátorů KP v případě tvorby Metodiky KP a Příručky dobrých praxí KP**, které jsou jedním z výstupů projektu Systémové zajištění sociálního začleňování¹.

Metodologie výzkumu využila tzv. metodu fokusních skupin, tedy metody skupinového interview, která vznikla v oblasti výzkumu trhu na základě modifikace Mertonovi metody zaměřovaného interview a skupinových rozhovorů v klinické psychologii. Zpravidla se jedná o diskusi 6–10 respondentů, která je moderována výzkumníkem podle předem daného scénáře, jenž obsahuje základní okruhy otázek, jejichž cílem je odhalit subjektivní zkušenosti/názory respondentů. V rámci Focus Groups, jejichž délka se obvykle pohybuje kolem dvou hodin, může docházet k aplikaci tzv. projektivních technik.² V rámci předkládaného šetření byly realizovány 2 fokusní skupiny, kterých se účastnilo dohromady 28 osob – realizátorů komunitní práce. Šlo o osoby, které měly buď s KP mnohaleté zkušenosti, ale i osoby, které s KP teprve začínaly. Fokusní skupiny proběhly v Praze a v Ústí nad Labem v létě 2020.

---

¹ Více o tomto individuálním projektu na <https://www.socialni-zaclenovani.cz/individualni-projekt-opz-sytemove-zajisteni-socialniho-zaclenovani/>

² <http://www.antropologie.org/cs/metodologie/focus-groups>, staženo 22.11.2020

3 Standardy výzkumné práce Agentury pro sociální začleňování

Výzkumníci Agentury pro sociální začleňování (dále jen ASZ) ctí obecně uznávané standardy kvality a etiky výzkumné práce. Mezi tyto standardy kvality patří především dodržování zásady validity a reliability dat. Validity (platnosti) dat je v ASZ dosahováno například pečlivým výběrem respondentů, užitím vhodných nástrojů výzkumu i za pomoci přímých citací.

Pro zajištění validity dat výzkumníci v ASZ při své práci využívají tzv. metodu triangulace zdrojů, kdy závěry z šetření vycházejí z kombinace minimálně 3 zdrojů zjištění informací.

Reliability (spolehlivosti) dat dosahují výzkumníci v ASZ standardizovaným postupem analýzy dat od jasně stanovených oblastí dotazování (scénáře rozhovorů), vyhotovením přepisů rozhovorů až po kódování sebraných dat. Při kódování výzkumníci ASZ redukuje velké množství získaných dat do menších počtů analytických jednotek na základě souvislostí (podobnosti či odlišnosti).

Se sběrem a s analýzou dat končí výzkumníci v ASZ v momentě tzv. nasycení (saturace) dat. Nasycením se chápe jev, kdy již nepřicházejí nové informace či poznatky z terénu, naopak se objevují stále stejné vzorce a kategorie.

Při své práci se výzkumníci ASZ řídí **Etickým kodexem výzkumníků Agentury pro sociální začleňování**, který ukotvuje mimo jiné práci s citlivými daty či nestrannost vůči subjektům. Ve zprávách o výsledcích výzkumníci ASZ jasně rozlišují mezi poznatky zjištěnými od respondentů, svou interpretací těchto poznatků a jakýmkoliv doporučeními na nich založenými. Použití tohoto kodexu mj. znamená, že v šetření není narušeno soukromí a důstojnost respondentů, respondenti byli vždy informováni o smyslu výzkumu a v případě nahrávání požádáni o jeho svolení. Samozřejmostí je i zaručená anonymita dotazovaných respondentů.

4 Základní terminologie

Agentura pro sociální začleňování

Agentura pro sociální začleňování je jedním z odborů Ministerstva pro místní rozvoj ČR. Agentura funguje od roku 2008 a je nástrojem na podporu obcím, které řeší problematiku sociálního vyloučení. Pomáhá obcím a městům při mapování a detailním poznávání problémů sociálně vyloučených lokalit a jejich obyvatel, při přípravě a nastavování dlouhodobějších procesů pro jejich řešení a při získávání financí na tyto postupy propojuje místní subjekty (města, obce a jejich úřady, ale také neziskové organizace, školy a školská zařízení, Úřad práce ČR, zaměstnavatele, policii a veřejnost), aby při sociálním začleňování spolupracovaly.

Sociální vyloučení

Pojmem **sociální vyloučení** rozumíme proces vylučování lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti, do chudoby a izolace. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení se nacházejí v situaci, kdy mají sníženou míru přístupu ke zdrojům běžně dostupným většině obyvatel. Zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení, možnosti participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování.

Sociální vyloučení se vyznačuje různými charakteristikami, které se v různých lokalitách vyskytují s různou intenzitou. Společná všem lokalitám a jejich obyvatelům je však skutečnost, že se potýkají s několika zásadními existenčními problémy zároveň, a tudíž jejich řešení, které by směřovalo k vymanění se ze stavu sociální exkluze, je natolik obtížné, že je pro sociálně vyloučeného takřka nedosažitelné bez vnější pomoci.

Základními indikátory sociálního vyloučení jsou materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na dávkách v hmotné nouzi, nízká kvalita a nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, vysoká míra zadlužení, výskyt rizikového chování a kriminality a vysoká míra migrace. Jednotlivé ukazatele samy o sobě sociální vyloučení nezakládají. Je to teprve jejich kombinace, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje ze společnosti. Každý z uvedených aspektů sociálního vyloučení může být v různých lokalitách a u různých jejich obyvatel zastoupen v jiné míře. Kombinace intenzity přítomnosti těchto jevů pak vytváří charakter jednotlivých lokalit, které se stejně jako lokální kontext mnohdy výrazně liší.

Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o sociálně vyloučené lokalitě. Sociálně vyloučené lokality obvykle vznikají působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat jak vnější příčiny tohoto procesu, jako jsou schvalované zákony, postoje institucí, tržní mechanismy a stanoviska zbytku společnosti, tak faktory vnitřní, mezi které se řadí životní styl samotných

sociálně vyloučených, které se často mezigeneračně reprodukuje. Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná o etnicitu romskou.

Komunitní práce

Komunitní práce je jedním z nástrojů, který je v souvislosti s řešením problému sociálně vyloučených lokalit zdůrazňován³. Komunitní práce zdůrazňuje *participaci lidí, sdílení a redistribuci moci, vzájemnou solidaritu a pomoc, mobilizování pocitu sounáležitosti a budování mobilizované a udržitelné komunity*.⁴ Komunitní práci označují jako „*participační přístup ke kolektivním problémům*“, který vychází z konceptů občanské společnosti a participativní demokracie.

---

³ Adams R. (2008). *Empowerment, Participation and Social Work*, London: Palgrave

⁴ Hautekeur, G. (2008) *Community Development in Flanders and Brussels*. In: Brake, R.

5 Hlavní zjištění

5.1 Co je a co není komunitní práce

Účastníci šetření - realizátoři komunitní práce si pod pojmem komunitní práce představují nejčastěji slova jako **rovnost, podpora, změna, restaurování** či **regeneraci sousedských vztahů**.

Nějaké byly, teď už nejsou a znovuvytvoření, regenerace vztahů.

Komunitní práci pak vidí jako příležitost pro komunitu, především v kontextu jejího **zplnomocňování**.

Pro mě je to práce se svobodnou skupinou, že ty lidi vlastně hledaj, co chtěj, proč to chtěj, jak to chtěj dělat a jakoby náš úkol v tom je možná motivovat nebo inspirovat taky, jo, jako hledat, co by šlo.

Rozdíl mezi sociální a komunitní práci vidí realizátoři komunitní práce především v tom, že komunitní práce sice stejně jako práce sociální pomáhá, nicméně, komunitní práce vede lidi dále i k pomoci lidem ostatním. Další rozdílem je dle respondentů **hloubka pomoci** u obou přístupů. Je to právě komunitní práce, která dle účastníků pomáhá „více do hloubky“, často bez ohledu na pracovní dobu komunitních pracovníků.

Kdežto oni říkaj, oni si zavřou v sedm, zavřou to a jdou domů a neřešej to. Kdežto mně jede mesenzr a telefony víkend, jo, a nejde ty lidi prostě odmítnout, počkejte si do pondělí, až přijdu do práce, to prostě nejde.

Komunitní práce pak podle respondentů obou fokusních skupin **není** vše implementovat „zezhora“, nutit komunitě svá osvědčená řešení. V tomto směru se nevyplácí ani tzv. *misionářské pojetí* komunitní práce, tedy pojetí KP z pozice toho, kdo přichází do komunity s „vyšším posláním“. Tento směr totiž není tolik otevřený vjemům z komunity samotné, vjemů, které jsou pro úspěšné zavedení komunitní práce v lokalitě zásadní.

5.2 Tvorba a nastavení komunitní práce v lokalitě

V první řadě je potřeba komunitu při zavádění KP v případě jejího rizikového statusu **stabilizovat**.

...Komunitní práce se jako velmi špatně dělá s lidma, kteří bojují o přežití, a to jsou dost často ti, který migrujou. Jo, my je samozřejmě zveme, spíš jako uživatele těch plodů tý komunitní práce s tím, že když už tam někdo zůstane, tak už zase ví, kam se obrátit, jo a kde co je a tak. Ale jako jestli někdo řeší nějaký existenční starosti, tak na nějaký komunitní práci to nemá prostor v sobě, málo, nemá nikdo.

Při tvorbě komunitní práce je dle účastníků fokusní skupin důležité vycházet z **potřeb komunity**, která by měla plynout z její konkrétní historie a kontextu. Zohledněný by v tomto směru měl být především **charakter komunity samotné**, ale i třeba vztahy mezi tzv. starousedlíky a novousedlíky. Vzájemná spolupráce mezi komunitními pracovníky a komunitou by měla vycházet ze vzájemného respektu, součinnosti a transparence.

No ať do toho vidí všichni. Že to není, že si to jeden někde tam upeče, nevidí do toho ta komunita vlastně, ale všichni se na tom podílí, ví co se děje, kam jdou třeba ty peníze z těch projektů a tak.

V případě komunitní práce je také důležité využívat tzv. **emický úhel pohledu**, tedy pohled zevnitř komunity, respektování místních statusů a zvyků.

Skrze komunitní práci jsme přišli na to, že kluka, kterého jsme půl roku, no možná kousek víc, podporovali individuálně, tak nebyl schopen vymalovat chodbu, protože on by se vydal, jak my jsme říkali, ze všech svých osobních kreditů, protože něco, co jde strašně vidět navenek a je prezentační, za toho člověka, pokud nemá v té komunitě roli nebo pozici a nemá ji stabilní, tak ty lidi maj málo těch kreditů. A on prostě potom přišel a říkal, nejprve se vymlouval, bylo to taky procesně dlouhý a my už jsme říkaly s Aničkou, hele, to není normální, dyť jako jaký je problém vymalovat společnou chodbu, a měl materiál na to, všechno, ale potom říkal, no on se mi posmíval tamten, že je vyučenej a já nejsem a on by pořád chodil a na něco poukazoval a takhle by mě jako shazoval a já nemůžu se vydat ze všech těch svých jakoby kreditů v té komunitě, protože pak tam jsem nula. Jo, aspoň jsem něco, ale pak jsem nula. Takže my nemůžeme zase jako komunitní pracovníci vystavovat toho člověka v té komunitě, že ho jako obnažíme, to jako nemůžeme dělat.

Konkrétní nastavení komunitní práce v komunitě se dá aplikovat jak skrze tzv. **akční skupiny** kolem jádrových aktivit, tak například i **metodou nabídky určitých aktivit**, které by mohly komunitu bavit, tedy ze strany komunitních pracovníků aktivně nabízet konkrétní inspirace k činnosti. Nejednoznačný názor ve fokusních skupinách panoval na využívání tzv. **jednorázových akcí**. Někdo je považoval v případě iniciačních prací s komunitou za úspěšné, jiní za zbytečné a neefektivní.

Ideální je, když se komunitní pracovník při vstupu do lokality napojí na tzv. **přirozené leadery**.

...Nám se osvědčil tým, že máme vlastně člověka, nebo teď dva lidi přímo z komunity, který tu komunitu znaj a mají tam nějaký status jako že dobrý a že jsou respektovaný a někoho z venku, kdo prostě zase právě má ten náhled z venku, taky dobrý, je schopen na některý věci říkat víc ne a ještě ovládá takový ty jakoby administrativní věci, systémový, metodický.

Pro udržení komunitní práce v lokalitě je zásadní si neustále opakovat, proč se komunitní práce v lokalitě aplikuje. **Že to je směr, který vede ke zplnomocnění lidí v lokalitě tak, aby ji mohli pak zvládnout oni sami.**

Přesně vědět, proč to děláme, je jako. Že cílem je, aby ta komunita nějak fungovala sama, aby věděla, že chce, co chce a že může něco chtít a že něco pro to může udělat a že má nějaký možnosti, že má nějaký svoje zdroje.

Pro komunitní práci je dále důležitá i určitá **finanční nezávislost**.

Dlouhodobá finanční podpora, pro mě ideál vymyslet si něco na pět let a mít v tom tu jistotu a mít v tom tu volnost, a ne každý září jako sedět měsíc zavřenej a psát projekt na další rok. Mně by se hrozně ulevilo jako psát projekt na pět let a moc mít tu důvěru od těch institucí, že to prostě povedeme nejlíp, jak to jde, a budeme naplňovat, co se dá, ale budeme si to moct jako žít a vidět ten růst prostě postupně, no.

Jako zásadní vidí z hlediska implementace komunitní práce její realizátoři nutnost **metodického vedení, psychohygieny, supervize** či **intervize**. Uvítali by stáže v jiných, již zavedených organizacích, a vzdělávání komunitních pracovníků, a to nejen v oblasti KP, ale například i v projektovém poradenství či PR. Oceňují účast na Platformě komunitní práce ASZ, kde dochází ke sdílení toho, *co se daří a co se nedaří*. Ze strany Agentury pro sociální začleňování očekávají **advokacii**, chcete-li lobbování u státních institucí, krajů, obcí/měst za benefitů KP.

Já si myslím, že jedna věc jsou, je nějaká vnější podpora, ať už metodická nebo supervizní, a druhá věc je, aby komunitní pracovník znal svoje limity, svoje bariéry, svoje hranice a tam si myslím, že je to hodně důležitý se v tomhle dovzdělávat a učit se stanovovat hranice vůči klientům.

V případě komunikace komunitní práce s obcí/městem, ve které se tento typ práce s komunitou realizuje, se osvědčilo mít **mediátora**, ideálně vyčleněného zastupitele nebo pracovníka pověřeného pro jednání s komunitou. Ten by měl umět i artikulovat benefity KP ostatním představitelům obce/města.

Důležité je nevymezovat komunitní práci vůči individuální sociální práci, pojímat ji spíše jako její rozšíření o práci s komunitou.

5.4. Ideální metodika komunitní práce a příručka dobrých praxí

Metodika i Příručka dobré praxe KP by měla být vytvořena **participativním způsobem** společně s nositeli KP⁵. Svou formou by mělo jít o živý dokument, čtivý a dobře strukturovaný s co největším využitím ilustrací a obrázků. Jazyk obou výstupů by měl být jednoduchý a neakademický.

Já bych byla ráda, aby si to přečetli ty komunitáci, který kolikrát prostě maj základní školu, jsou to lidi bez vzdělání, jsou jako rozumný, moudrý, všechno maj, ale to vzdělání nemaj. Já jim sice jako vysvětlím nějaký principy, všechno, ale budu ráda, když ještě to budou mít, kde se do toho kouknout.

Nositelé KP preferují i formu tzv. **pracovních listů**, a to především z důvodu možnosti využívat je po částech, a moci je tak využívat v rámci situace v terénu. Měla by obsahovat i **prázdné části** pro pozdější doplnění.

...přesně vytrhnout jako jednu kapitolu, která je důležitá přesně v tady té fázi, když nastoupí, nebo po půl roce, nebo když budou dělat první akci, nebo když budou hodnotit první akci.

V případě obsahů by realizátoři KP nejvíce ocenili návodnost s propojením na aktuální praxi KP formou **kazuistik**. Měla by být terminologicky jednoznačná, zároveň by ale výstup neměl být dogma, a měl by tak reagovat na rozličné pojetí KP jako takové.

A nemělo by tam chybět podle mě jako co je to ta komunitní práce, protože dneska jsme na to narazili, je pravda, že jak jsme měli ten mikro tým, tak to byla moje první otázka, protože já jako nový zaměstnanec, kdybych tam, tak bych aspoň nějakou takovou definici jednoduchou, kterou bych pochopil ten, když se bavíme třeba o novém člověku, který by přišel do toho týmu, aby viděl co to je, protože já si furt myslím, ono je hrozně moc definic toho právě.

Oba výstupy by měly podrobně definovat, jak započít s KP, na co nezapomenout, a co naopak vůbec při její implementaci v lokalitě nereflektovat.

...že pěkně rozfázovat jakoby ty, tu práci, aby když už ten čtenář to bude číst, tak aby věděl že tato fáze je taková, že je nějaká organizační a potom jakože tím se jakoby ti lidé posouvají jakože...

---

⁵ Toto kritérium bylo naplněno již samotnou realizací fokusních skupin v rámci Platformy pro komunitní práci při ASZ v létě 2020.

Rezonujícím prvkem Metodiky i Příručky by měl být **katalog/seznam** osvědčených informačních materiálů, filmů, kapel a dobrovolnických nabídek.

My budeme vytvářet komunitní centrum, tak mě by se líbil jakýsi jako katalog, nebo seznam. Když chcete přednášku prostě na určitý téma, tak abych věděl jako, kam se obrátit, aby, když chceme dělat promítání, promítání nějakých filmů, tak abych nemusel hledat na Jednom světě, ale abych dostal nabídku někde, kde jsou prostě filmy, který se dají promítat jako veřejně třeba zdarma, aniž bych musel platit třeba OSE a podobně, nebo něco takového. Nebo kapely, který jsou schopný třeba hrát třeba za cestáky a tak. Něco takového, co bych tam moh využít jako nějakou podpůrnou aktivitu právě, tak to nám zabírá taky hodně času. A kdyby to bylo ucelený na jednom místě a vzniklo to jako centrální databáze třeba jako nějaký dobrovolnický prostě nabídky, tak to by bylo fajn.

Součástí výstupů by měla být i **evaluace KP** v dané lokalitě. Ta by měla vizualizovat a zhmotňovat to co se povedlo, ale i nepovedlo. Měla by být evaluací průběžnou, ne až konečnou, s kvalitativním, i kvantitativním záběrem.

My si nastavujeme nějaký ty kritéria sami na začátek, co řeknem úspěch, neúspěch, nějak si to nastavíme, pak zpětně to hodnotíme. Ale kolikrát já si říkám, že tam super čísla, ale ten proces stál za bačkoru, jo. A to fakt jako se blbě vysvětluje. Pak teda je pro mě je teda útěch z toho, že napíšu příkladový praxe, na kterým je skvěle vidět, že něco fakt zafungovalo, i když v těch číslech se to úplně netváří prostě jako. Fakt s tím vždycky bojujeme. Protože pak si říkáme celou dobu máme z té aktivity jako divnej pocit celej rok, on se třeba za tři roky vykrytalizuje v něco jako úplně super, jo to jako neříkám, to stojí za to se na to vybodnout jo třeba. Ale fakt je to divný a nefunguje to, ale ty čísla jsou super, jo jako, hodně lidí a všichni nadšený a všechno jo, ale furt je to divný, jo tohlensto. Prostě ty čísla rozlišit... Já mám ráda čísla, já jsem takovej systematickej typ, ale v tomhlenstom se to v té komunitní práci nedá uchopit.

Důraz by měl být dle respondentů fokusní skupiny kladen především na **evaluaci procesní**.

Jo, že tam jako ta změna, změna, mně se líbí asi jako soustředění se na ten proces, to je asi jediný, co můžeme. Tam pak už se zase bavíme o té důvěře a o tom, že prostě ty čísla kolikrát mají ty organizace prostě potřebu jako hnát někde, aby se ukázaly, aby příští rok dostaly. Takže zase ta důvěra, to vykazování nesmyslných čísel jenom proto, aby se jako vykávalo, že máme stejně, ne-li víc než ostatní v nějakým konkurenčním boji, jako to je prostě.

Respondenti fokusních skupin by v rámci evaluace využili i patřičnou vizualizaci onoho procesu implementace komunitní práce.

Ale myslím si, že ty obrázky. Dívejte takto to vypadalo teďka, tady po úklidové akci to vypadalo takto a teďka dva měsíce po úklidové akci to pořád vypadá takto jako po úklidové

akci. Tak ten posun někde je. Že jo a ty lidi podle mě je to nakopne, nakopne to i toho pracovníka, že to má smysl ta jeho práce.

6 Seznam literatury

Adams R. (2008). *Empowerment, Participation and Social Work*, London: Palgrave

CAAT: dostupné na <http://www.antropologie.org/cs/metodologie/focus-groups>

Hautekeur, G. (2008) *Community Development in Flanders and Brussels*. In: Brake, R.

Příloha 1: Scénář fokusní skupiny

Cíl: zjistit a ověřit potřeby realizátorů komunitní práce ve vztahu k nastavení metodické podpory ASZ vč. zadání pro Metodiku a Příručku dobrých praxí komunitní práce (výstup projektu ASZ) a pilotní evaluaci komunitní práce v lokalitách spolupracujících s ASZ

ÚVOD

5 min (10:45-10:50)

Děkujeme, že jste si na tento skupinový rozhovor našli čas. V tomto setkání se budeme věnovat tématu KP. Rádi bychom Vás ujistili, že nikdo z přítomných lidí z Agentury nebude hodnotit, co nebo jak ve svých odpovědích říkáte. Vaše zkušenosti a názory jsou pro nás nesmírně cenné a budeme velice rádi, když s námi vaše příběhy nasdílíte. Setkání může přispět k nastavení metodické podpory KP, včetně vytvoření poptávky podoby Metodiky KP a Příručky dobrých praxí KP, dotkneme se ale i nastavení pilotní evaluace KP v lokalitách spolupracujících obcí ASZ.

Bylo by skvělé, kdybychom se na začátku dohodli, aby vždy mluvil jen jeden člověk, tak abychom mohli na vše reagovat a nemuseli se vzájemně přerývat. Celý rozhovor si budeme nahrávat, ale nemusíte mít strach, nikde se neobjeví vaše jméno, je to pouze z důvodu, abychom si to všechno nemuseli přepisovat ručně. Souhlasíte s tím?

PŘEDSTAVENÍ

10 min (10:50-11:00)

Nyní bychom se Vám rády představili. Jsme všichni z Agentury pro sociální začleňování, která působí pod MMR a je jedním z nástrojů pro řešení problematiky sociálního vyloučení. Já se jmenuji Radka Vepřková, pocházím z Kutné Hory a v Agentuře pracuji jako výzkumnice. Poprosím i zbývající kolegy, aby se představily a řekly, co v Agentuře činí. **PROSÍM, NA TOMTO MÍSTĚ SE PROSÍM KRÁTCE PŘEDSTAVTE.** Nyní bych o to samé poprosila i Vás všechny, stačí, abyste řekli své křestní jméno, místo narození a co v případně komunitní práce činíte.

1. BLOK: KP OBECNĚ

30 min (11:00-11:30)

MODERÁTOR: POSTUPUJTE OD OBECNÉHO KE KONKRÉTNÍMU, VŽDY SE DOPTÁVEJTE PROČ?

- **CO SI PŘEDSTAVUJETE POD POJMEM KOMUNITNÍ PRÁCE? PROČ? CO DALŠÍHO?**
- **A CO SI NAOPAK POD TÍMTO SLOVNÍM SPOJENÍM NEPŘEDSTAVÍTE VŮBEC? PROČ?**
- **JAK TRANSFORMOVAT NĚJAKOU OBČANSKOU AKTIVITU POD OBCÍ DO KP?**

- **K ČEMU JE KP DOBRÁ PRO OBEC, LOKÁLNÍ PARTNERY, SEKUNDÁRNÍ CS I VEŘEJNOST (I Z JEJICH POHLEDU)?**
- **PROČ JE DŮLEŽITÉ VĚNOVAT JI KAPACITY?**
- **JAK KP UDRŽOVAT A KOMUNIKOVAT? JAK JI ROZBĚHNOUT?**
- **CO SI MYSLÍTE, ŽE DĚLÁ KOMUNITNÍ PRÁCE DOBRU KOMUNITNÍ PRACÍ? JAK SE TATO DOBRÁ KOMUNITNÍ PRÁCE POZNÁ/PROJEVUJE? JAK SE PODLE VÁŠ NAOPAK VYZNAČUJE ŠPATNĚ REALIZOVANÁ KOMUNITNÍ PRÁCE?**
- **CO SE VÁM V PŘÍPADĚ REALIZACE VAŠÍ KOMUNITNÍ PRÁCE OSVĚDČILO? PROČ? CO BYSTE DOPORUČILI SVÝM KOLEGŮM K TOMU, ABY DOŠLO K DOBRÉ REALIZACI KOMUNITNÍ PRÁCE?**
- **CO SE VÁM NAOPAK V PŘÍPADĚ VAŠÍ KOMUNITNÍ PRÁCE NEOSVĚDČILO? CO MYSLÍTE, ŽE BYLO DŮVODEM?**
- **KDYBYSTE MOHLI NABÍDNOUT SVÝM KOLEGŮM, KTEŘÍ REALIZUJÍ KOMUNITNÍ PRÁCI, NĚJAKOU SLUŽBU, VLASTNOST, RADU V OBLASTI KP, CO BY TO BYLO? PROČ?**

2. BLOK: PODPORA KP

20 min (11:30-11:50)

JAKÝ TYP PODPORY BYSTE PŘIVÍTALI PŘI ROZŠÍŘOVÁNÍ METODY KOMUNITNÍ PRÁCE NA LOKÁLNÍ / REGIONÁLNÍ /KRAJSKÉ A/NEBO CELOSTÁTNÍ ÚROVNI? PROČ?

MODERÁTOR: NECHTE JMENOVAT, TEPRVE POTÉ NABÍDNĚTE A OTESTUJTE PODPORY ASZ. DOPTÁVEJTE SE PROČ.

- zvyšování informovanosti o metodě komunitní sociální práce mezi spolupracujícími subjekty – kraje, obce (samospráva, státní správa), poskytovatelé sociálních služeb (NNO, církevní subjekty)
  - semináře o metodě komunitní sociální práce (v obcích, v rámci Lokálního partnerství, v rámci konferencí a dalších odborných akcích)
  - organizování odborné tematické sítě „Platformy pro komunitní práci“ s pravidelnou frekvencí setkání
- projektové poradenství (zejm. pro obce spolupracující v KPSVL)
  - konzultace realizátorům a adeptům na realizaci komunitní sociální práce
  - pořádání projektových dnů a seminářů (v obcích, v rámci Lokálního partnerství, na kraji)
- spolupráce a konzultace s orgány státní správy (zvl. MPSV ČR, RVZRM, KÚ)

• **JAKÝ TYP PODPORY VÁM V TOMTO OHLEDU NAOPAK PŘIJDE NAPROSTO ZBYTEČNÝ/NEVYHOVUJÍCÍ? Z JAKÉHO DŮVODU?**

• **JAKÉ NÁSTROJE METODICKÉ PODPORY BYSTE UVÍTALI PRO METODICKOU PODPORU VE VAŠÍ PRAXI KOMUNITNÍCH PRACOVNÍKŮ?**

MODERÁTOR: NECHTE JMENOVAT, TEPRVE POTÉ NABÍDNĚTE A OTESTUJTE PODPORY ASZ. DOPTÁVEJTE SE PROČ.

- vzdělávací podporu (konzultace místním partnerům / obcím v místě realizace, semináře k metodě komunitní sociální práce, individuální intervize komunitní sociální práce)
- Platforma pro komunitní práci, společné intervizní bloky v rámci setkání
- Tematické dny ke komunitní práci (regionální mikrotýmy za účasti dalších partnerů)
- pilotní ověřování metodického nastavení komunitní sociální práce (sledování metodiky realizované komunitní sociální práce, sběr výstupů / dílčích řešení komunitní sociální práce)
- vývoj metodiky evaluace komunitní sociální práce (spolupráce s univerzitami na implementaci [softwaru pro plánování a evaluaci komunitní práce](#), monitoring indikátorů a metod evaluace komunitní sociální práce)

JAKÉ NÁSTROJE METODICKÉ PODPORY BYSTE NAOPAK OZNAČILI JAKO NAPROSTO ZBYTEČNÝ/NEVYHOVUJÍCÍ PRO METODICKOU PODPORU VE VAŠÍ PRAXI KOMUNITNÍCH PRACOVNÍKŮ? Z JAKÉHO DŮVODU?

3. BLOK: LIMITY

10 MINUT (11.50-12.00)

MODERÁTOR: POSTUJTE OD OBECNÉHO KE KONKRÉTNÍMU, VŽDY SE DOPTÁVEJTE PROČ?

JAKÉ JSOU VAŠE PŘÍPADNÉ VNITŘNÍ LIMITY A VNĚJŠÍ BARIÉRY JAKO REALIZÁTORŮ KOMUNITNÍ PRÁCE PŘI VYUŽÍVÁNÍ PŘÍPADNÉ METODICKÉ PODPORY?

4. BLOK ZAMĚŘENÍ MTDK KP

30 MINUT (12.30-13:00)

MODERÁTOR: POSTUPUJTE OD OBECNÉHO KE KONKRÉTNÍMU, VŽDY SE DOPTÁVEJTE PROČ?

JAK PODLE VÁS VYPADÁ IDEÁLNÍ METODIKA?

A JAK PODLE VÁS VYPADÁ IDEÁLNÍ PŘÍRUČKA DOBRÝCH PRAXÍ?

NA CO BY SE MĚLA ZAMĚŘOVAT A CO BY MĚLA OBSAHOVAT PŘIPRAVOVANÁ METODIKA A PŘÍRUČKA DOBRÝCH PRAXÍ V KOMUNITNÍ PRÁCI (ASZ), ABY BYLY OBA MATERIÁLY PRO VÁS CO NEJVÍCE UŽITEČNÉ V PRAXI?

PRO KOHO A K ČEMU BY MĚLA METODIKA A PŘÍRUČKA DP KONKRÉTNĚ SLOUŽIT / BÝT UŽITEČNÁ?

MÁ BÝT PŘÍRUČKA DOBRÝCH PRAXÍ PRIMÁRNĚ UKÁZKOU A VYSVĚTLENÍM PRO VEDENÍ OBCE A PRACOVNÍKY OBECNÍCH ÚŘADŮ, PROČ JE KP DŮLEŽITÁ, JAKÉ JSOU JEJICH PŘÍNOSY I Z POHLEDU VEDENÍ OBCE A JEJÍHO ÚŘEDNICTVA?

NEBO MÁ PŘÍRUČKA DP DÁVAT NĚJAKÝ NÁVOD PRO REALIZÁTORY K TOMU, JAK S KP ZAČÍT A VYTRVAT PŘI POČÁTEČNÍCH OBTÍŽÍCH?

5. BLOK: EVALUACE KP

30 MINUT (13.00-13:30)

MODERÁTOR: NECHTE JMENOVAT, TEPRVE POTÉ NABÍDNĚTE A OTESTUJTE PODPORY ASZ. DOPTÁVEJTE SE PROČ. DOPTÁVEJTE SE NA PODOBU, POUŽITÉ METODY, MOTIVACI K ZAPOJENÍ, A DALŠÍ REZONUJÍCÍ VĚCI

CO SI PŘEDSTAVÍTE, KDYŽ SE ŘEKNĚ EVALUACE? CO JEŠTĚ?

JAK BY PODLE VÁS MĚLA VYPADAT IDEÁLNÍ EVALUACE KOMUNITNÍ PRÁCE?

NA CO BY SE MĚLA ZAMĚŘOVAT PILOTNÍ EVALUACE KOMUNITNÍ PRÁCE TAK, ABY JEJÍ PROCES I VÝSLEDKY BYLY PRO VÁS A LIDI Z VAŠÍ KOMUNITY V PRAXI CO NEJVÍCE UŽITEČNÉ A VYUŽITELNÉ A MĚLI JSTE CHUŤ A KAPACITU SE DO NÍ AKTIVNĚ ZAPOJIT?

- Tvorba sociální mapy - mapování komunit,

- Participační akční výzkum zaměřený na zjišťování potřeb a potenciálu lidí v komunitách (sběr informací a aktivizace obyvatel),
- participativní výzkum zakotvený v komunitě zaměřený na evaluaci realizované komunitní práce (zvýšení míry propojení mezi akademiky-výzkumníky a komunitami),
- analýza potřebnosti a potenciálu ke spolupráci v rámci lokální sítě spolupracujících organizací

ZÁVĚR

15 minut (13:30-13:45)

MODERÁTOR: SHRUTÍ HLAVNÍCH ZJIŠTĚNÍ, REZONUJÍCÍCH VĚCÍ + VÝZVA K PŘÍPADNÉMU DOPLNĚNÍ. VYUŽÍVAT FLIPCHART.